

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะประเมินการกระจายเชิงพื้นที่ของการท่องเที่ยวไทย (spatial tourism) ประกอบด้วย การล้นไหลของการท่องเที่ยว (tourism spillover) การขยายตัวแบบรวมเป็นกลุ่มจังหวัด (tourism cluster) และ การเป็นจังหวัดหลักของการกระจายเชิงพื้นที่ (tourism hotspot) ทั้งในภาพรวมของประเทศและในระดับจังหวัด ในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของไทย ได้แก่ มิติของอุปสงค์และอุปทานของการท่องเที่ยว มิติของจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือน มิติของรายได้การท่องเที่ยว และ มิติของสัญญาติ จากการใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายปีตั้งแต่ปี 2553 ถึงปี 2562 และการคำนวณสถิติสำหรับการประเมินระดับการกระจายเชิงพื้นที่ ได้แก่ สถิติ Moran' I แผนภาพ Moran's I และ สถิติ local I ผลศึกษาในส่วนของการกระจายเชิงพื้นที่ในภาพรวม สรุปได้ว่าการขยายตัวของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยด้านจำนวนและด้านรายได้ และการขยายตัวของอุปทานการท่องเที่ยวไทยเป็นการขยายตัวแบบไม่มีการกระจายเชิงพื้นที่เกิดขึ้น การขยายตัวที่เกิดขึ้นเป็นการขยายตัวแบบสุ่มของแต่ละจังหวัด การประเมินการกระจายเชิงพื้นที่ระดับจังหวัด พบว่า การขยายตัวการท่องเที่ยวไทยในทุกมิติมีการขยายตัวเชิงพื้นที่ในรูปแบบของการรวมเป็นกลุ่มจังหวัดเกิดขึ้นไม่มาก รวมถึงจังหวัดเกือบทั้งหมดไม่มีคุณสมบัติของการเป็นจังหวัดหลักของการกระจายเชิงพื้นที่ มีเพียงกรุงเทพมหานครและอยุธยาเป็นจังหวัดหลักที่สนับสนุนการขยายตัวของการท่องเที่ยว ผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่า การขยายตัวของการท่องเที่ยวไทยในมิติต่างๆ มีการขยายตัวแบบสุ่ม มีการรวมกลุ่มจังหวัดน้อย และมีจังหวัดหลักของการกระจายเชิงพื้นที่เพียงสองจังหวัดเท่านั้น กล่าวได้ว่า การขยายตัวของการท่องเที่ยวไทยเกิดขึ้นจากการกระจายเชิงพื้นที่น้อย ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้การขยายตัวของการท่องเที่ยวเกิดผลการกระจายเชิงพื้นที่มากขึ้น งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ (1) ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาให้แต่ละจังหวัดมีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ครบถ้วน คือ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการที่พัก และการเดินทาง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจในการเดินทางไปท่องเที่ยวมีจุดหมายปลายทางที่หลากหลายมากขึ้น (2) มาตรการในการสนับสนุนให้มีการขยายตัวแบบรวมกลุ่มจังหวัด เช่น การท่องเที่ยวเมืองรอง หรือการกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการแผนเส้นทางการเดินทางกลุ่มจังหวัดที่มีพื้นฐานจากความคล้ายคลึงกันของวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตเป็นพื้นฐาน และ (3) การดำเนินมาตรการเพื่อสร้างความพร้อมในการเป็นศูนย์กลางของการขยายตัวของการท่องเที่ยว เช่น การขยายเส้นทางการบินจากต่างประเทศสู่จังหวัดที่มีศักยภาพเหล่านี้ การยกระดับคุณภาพและพัฒนาท่าอากาศยานนานาชาติ และการพัฒนาโครงสร้างและการเชื่อมโยงของโครงข่ายเส้นทางคมนาคมทางถนน เป็นต้น

Abstract

The objective of this empirical research is to evaluate the role of spatial distribution in Thai tourism sector, including tourism spillover, tourism cluster and tourism hotspot, for all dimensions in tourism economy. By using the secondary data during 2010 to 2019, the spatial statistics (Moran's I, Moran's I scatter diagram and local I) were applied. The results shown that growth in tourism sector has been grown by randomness. The evidence of spillover cannot be founded. For the provincial analysis, there are 3 or 4 tourism clusters can be recognized for all dimensions. There are only 2 tourism hotspots, Bangkok and Ayutthaya, were introduced. The results can be summarized that the growth in tourism sector during the past decade did not drive by the role of spatial distribution. Then, the policy recommendations to enhance the spatial distribution are (1) develop the tourism infrastructure to accommodate the linkage across provinces, (2) implement the explicit tourism cluster policy, and (3) promote the potential provinces for tourism hotspot.